372 C-46-1

Arm.	Pres.	C.	N
189	III	4	16.

L' Avi del Mas Honrat.

Cuadro-Dramatich en un acte y en prosa original de

Joseph y Emili Graells

Estrenat ab exit á la nit del 26 de Mars de l' any 1899 en lo centre Recreatiu de l' Esquerra del Ensanxe

-1899-

Ms. 657

A l' esposa y mare respectivament

Angela Castells

Com á recort d' aquets que

t' aprecian de cor.

Ls Autors

Mars 1899.

Acte Unich

=

Casa sencilla de pagés. Porta gran al foro y altre á l' esquerra. Finestral al foro, tancat, deixantse veure á son temps lo poble pero llunyá. Una llar encesa á primer terme, y un banch arrembat á la llar. Taula blanca y alguna cadira sencilla. Una escopeta penjada á la paret del fondo. Al alsarse lo teló apareix Joan entristit y assentat aprop la llar: y ñ Quirse y la fileta jugant á l' altre costat á palletas

=

Escena Primera

Joan - Quirse - Fileta

=

Fi = ¡Payam; femsho á palletes y l' que la tregui mes llarga aquell jugará primer

Qui = Bueno, fes....

Fi = Té (clogent las palletas ab la mà) prentna una

Qui = ¡Ja la tinch!; vatua! (trist.)

Fi = (contenta) ¿Veus Quirse, tu tens la curta y yo la llarga joch primera

(Agafant las set pedretas y las entorna)

Cuatre

Qui = Are jo: (fent lo mateix joch) dugas

Fi = Perts...

Joan = (reparantls) Que infantilment jugan

¡pobrets! qui pogués tornar ser nin
si pogués distreurem com ells fan,
potser no m' recordaria dels fets
passats ¡Ah França malahida, y
que us ben deus de sanch noble
y lleal, al recordar las infamias
injustas d' aquells llops lo cervell
sembla que volgui fugir de ma
vella testa.. Al pensar que soch
tan vell y haig de morir sens
cumpli un fort jurament sagrat
que mons llavis barbotejaren, sento
encara desfallir mon cor, y un
fret cru se m' apodera de mi,
aparexent que mas darreras horas
se m' acostan; Pero no ho fassio

Deu poderós! Deixam vengar
honradament á n' aquets dos
angels bons com lo pa que mossego,
y després, pren ma vida y castigam
ab ton justicios castich

Qui = (jugant) ¿Veus Lila? ¡ya t'hi guanyat

Li = Quina gracia, no veus que tu ts
un home?

Qui = (anat á hont es l' Avi, y li diu amorós.)
Avi. Hi guanyat á la Lila

Li = Ni menos t' ha respost

Qui = Que te Lila, l' avi?

Li = No ho sé, y sembla qu' está molt
trist.

Qui = Anemi y ho sabrém (Se acostan lo dos
y possantse un á cada cantó.)

Li = ¿ Que teniu avi?

Qui = ¿ Que ya no ns estimeu?

Joa = (agafantlos y besantlos) ¿ Que si os estimo, pregunteu? Molt, pero molt, fills del meu cor, mes que á las ninas dels meus ulls... pero no puch, com vosaltres feu de jugar á palletas y á corre com la papallona.

Qui = (ap.) Pobre avi (alt) Y á fe que ns sab greu de que no pogueu corre, perque tots jugariam á fet, y jo os amagaria ab puestos que la tila, may os trobaria ¿ perque esteu tan trist?

Joan = Com puch estarne, tenintvos als

dos tan á la voreta meva

Li = Moltas vegadas os deyam cosas bo-
nicoyas, y vos ni menos no escolteu.

Joan = Quan tindreu la meva edat, foreu
com yo; aixis com tot os alegre
y salteu, com 'l passarell que salta
alegroy de branca en branca al
es hores, tot os causarà tristesa;
tot pena y tristor. ¿ pero estimarvos
com estimo aquell ser clavat en
Creu; si veya que un de vosaltres
se 'n moris, moriria yo també

Li = (ploriqueja) Pero ves com ho feriam en
Quirse y yo, si vos ó morissiu
¿ oy Quirse?

Qui = Lo que ó yo no voldria estarmi me

en el mon; jo també mi moriria ó
mi tiraria de cap al riu que es d'
alló mes fondo (plorant) J mira no mi
entornis á parlar may mes d' aixó
perque mi fas plorar

L= No ploris aixugat las llágrimas, que
l' avi 'ns contará un cuento ¿ y no
es vritat avi que 'ns en contareu
un d' aquells tan bonichs y son tant
tristos? Ja sabeu que 'ns agradan tant

Jo= ¿Que son fora lo de casa?

L= Si son á veure á la Marió que
estava molt malalta

Jo= Donchs tanqueu bé aquella porta
y acosteuvos aqui aprop lo foch
que vos en contaré un

(Lileta y Luise abdós tancan ab la
balda de ferro la porta del foro.)

Lui = Apa, avi, que vos escoltém.

Joan = ¿Quin contarém?

Luise = Un que sigui ben trist

Joan = ¿Trist uy? Contarém un d'una
guerra (ap) Pock se pensan que
aquesta llegenda es la verdadera
historia; deume Verge del Socós,
forsas per contarlo (alt) Vetshaquí
una vegada hi habia aprop, molt
aprop del Bruch una casa
1 de pagés que n'hi deyan
"Lo Mas Honrat" y li deya ~~aque~~
lo poble aquet nom, perque hi
2 vivia una familia bona y honrada,

que feyan molta caritat als pobres, y acullian lo desemperat, com si fos propi llur parent. Le companía lo habitants de la casa tranquila un homè d' uns vinticinch anys y l' esposa d' aquet que mes ó menos ne tenia lo mateixos d' ell; despres hi habia un vellet no tan vell com jo, y dos nens molt mes petits que vosaltres, qu' eran lo tresor mes gran d' aquell marit y muller. Lo mas era molt gran y tot lo seu encontorn estaba sembrat de blat, apareixen que s' presentaba una cullita com may cop altre s' habia fet; quin afany

tots ton amo com mossos à
esperar aquell joyós Juny
per renovar la falç per segarlo
hoy cantat cansos gayas de l'
istiu
Un dia, va correr la veu rápida
com depressa es lo vent, dihent
de ls francesos feyan camí vers
al Bruch ¡oh quina noticia
mes funesta pe ls del poble, que
veurels no podian! Per aquella
familia s'acabaren alegrias y
goixos... tot era tristor, y somnis
d'espant, barrejats entre encendis
y ruinas, doncks sabian que l'
intenció d'aquellas tropas miserables,

lo conduhia la fam de sanch y deshonra. La mare tan pronte li fou sapiguda la terrible nova, cercaba ab anhel y afany un amagatall per amagarhi los trossos purs d'aquell bell cor. Lo pare, apreparant ab fustots y terra, petitas trinxeras per no adelantar las tropas en cas de saqueig. Lo avi tot espantat per lo que sons ~~de~~ ~~fills~~ debils ulls anaban á veure, arregla la corda d'un vell campanar que hi habia á dalt la masia, en cas d'haber de tocá á somatent. Quins dias aquells fillets del cor, al

pensarhi espanta. Per ajudar á la tristesa qu' embargaba als cors, lo sol apareixia amagarse ple de vergonya per entre 'ls nuvols negrosenchs. La lluna no apareixia tampoch rodejada de mils astres que l' amorosian — ¡quins jorns mes tristos! Tot callaba, sols se sentia de tant lo crit aterrador de — ¡alerta! que cridaba lo soldat guardiá del Bruch, y l' eco de l' aygua cristallina que boja y juganera s' escorria á ajuntarse ab l' aygua del riu. Tot d' una, en una d' aquestas nits que la tempesta regnaba per tot l' espay, se senti un refilat

toch de corneta que feu
pessar al moment ab à l'
arma à tots ls ciutadans de
tots ls encontorns del Bruch.
Aquell malahit cop, anunciaba
l' arribada de la farum del
llop famolench y miserable - aquell
toch fou la sentencia de mil
ignocents que sucumbiren en els
unglots de carn francesa. Mil
crits se sentiren en un santi
y amen, y cops de ferro que
barraban portas y encadenaban
llochs vedats, per l' estranya
gent. ¡Catalunya hans que fransa
s' sia com cridaban ls del castell.

maniobrant á tota presa, per en cas d' un fort atach. ¡Ja 'ls tenim aqui! mil bocas cridaban ¡Hi ho eran si! L' amo de la masia obrá 'l finestral de sa hicienda; y quin cuadro sons ulls contemplaba! Dels camps per la sega, ré hi quedaba sols alguns rostolls y encare. Los francesos feren cap allí en el mas honrat per fer presoner al amo de la masia, habent trossejat tot quan á sas mans vingué. L' amo 'l veurels maná á l' avi, que de la corda que penjaba toqués sí somatent y á somatent tocá;

quin modo de vibrar la campana;
lo bronce pereixia verje encare,
ab tot hi contar alguna contuvia
al mateix temps que sonaren
algunas cornetas, s' sian tiros que
casas vehinas h hi tiraban per
retxasarlos; pero com ferlos retirar
si per cada soldat y home de
sometent hi habia vint granaderas.
Lo coronel francés que s' habia
arribat á la porta de la masia
digué que s' presentés l' amo
de la casa com á presoner, en
nom del emperador, contestanthi
aquet ab un tiro tan ben
acertat que caygué en els

peus del coronel, lo seu comta d' ordres. Lo gefe ple de rabia, mana tirar la porta en terra, que per cert costá ben poch. La mare després d' haber amagat als dos infants, se 'n puja á dalt á la cambra, per encubrir dines y joyas guanyats ab la suhor del seus fronts. No habia arribat en el cofre la mare, quan senti la veu del seu espós qu' agónitzan li deya — M 'han mort Maria, prega per los noys! cayent fret com lo gel en terra. La mare llensant joyas y diners corregué cap ahont era lo

seu espós, cridant com boja-
Espós meu" ja vinch á ton aprop!
No pogué veurel la mestresa.
Los asesins d' ira encesos y
borratxos de sa infamia vil,
trobaren á l' escala á la mare
que cercaba lo marit seu, pero no
li fou cedida la seva suplica
qu' agenollada com Magdalena
en els peus de Jesucrist, li de-
manaba perdó.. perdó no per' ella
sino pe lo fills... Al sentir lo coronel
de que encare hauria pogut
descarregar son odi contra aquells
angels de la terra, se la mirá
somrihent y crusat de brasos=

i com qui estém sucis dona
adúltera y deshonrada? que bé
veure á tons fills com son juguet
dels meus soldats, y á tu, perque
vejis de que á la t. aprecia, veuras
quina consideració te tinch. ¡oh!
ab una terrible senya, quatre sayons
com els qui asotaren á Deu, li
descarregaren quatre tiros tan de
costat que ni un ¡ay! tartamudejá
la mestresa del mas honrat. Mentre
la tropa era á dalt, l'avi aná
abaix al secret, á buscar als
dos infants que la fortuna volgué
salvarlos y desparegué l'avi de
la masia per tota l'eternitat jurant

sobre aquellas vil ruinas un
jurament tan fort que fins l'eco
lo repeti, per que l'avi l'cumplís
com pare d' aquells dos mártirs
dels francesos. No sé si la sort ó
la desgracia ha volgut que aquell
coronel caygués baix ma dalla,
sols me varen dir que lo feriren
y que s'hagué d' ocultar, com
lo lladre y vil que s' amaga per
son crim.

Ti = (sorpresa) Ay, ay, á casa la Mariona
hi ha un home que també lo sap
aquet cuento..

Bu = Oh, es qu' ell diu que no es cuento
si no que es una historia

Joan = (sorprès) ¿Que dihèu? ¿Es cert?
Quim = Com la llum del dia ¿no es vritat Sileta? Si no que ell lo conta d' un altra manera.
Joan = (ap.) ¡Deu de Deu! (alt) ¿Y com es aquest home?
Si = Oy, fa una por. Es alt com lo rouvre de ca 'n Xanet, ab uns mostatxos de pam y blanchs com la neu de l' ivern.
Jo = ¿Y no os á dit may res?
Si = No, no; no mes nos mira y al veurel com possa la vista, es tanta la por que tinch, que m' agafo ab las faldillas de la Rita

Joan = ¿ Si fos ell? Sento renaixe en mon pit las forsas y apareix que ma vida no pesa lo que pesaba; si ho fos Deu del cel... (als nens.) Escolteu ¿voleu anarhi á ca la Mariona?

Qui = Si, anemhi sileta, que de pasada, cercarém aquell niuhet de moixons.

Joan = Y, aneu, y vos acosteu á n' aquell home del cuento y digueuli que á casa vostre teniu un vellet, que desitja parlar ab éll, y que si vol venir, vosaltres mateixos l' acompanyareu

Si = A n' á mi m' fa por avi....

Joan = Ja li dirá en Quirse

Qui = (amorós) Li dirém lo das ¿oy Sileta?

Joan = Si anem

(tot anantsen) ¡ Ja veurás si trobo

lo moixons!

Si = ¡No lo matis, eh Quirse? ¡son

mes ~~f~~ bufons, pobrets!

(Foro. Se 'n van de brasset.)

=

Escena II

Joan (sol)

(Després de tancar la porta se dirigeix á la

finestra mirant.)

=

¡Com corren! Corren missatjers de
ma venjanse y porteume la presa
al devant meu per poguer cumplir
lo que ¡tant ansiaba! Prompte sereu
venjats angels de la terra!
Vuy afrontarlo á mon devant,
vuy marcarli en son rostre,
aquets cinch dits, y despres
matarlo.. ¡com me bat lo cor...
(sorprés y pensatiu)
¿Y si no fos ell? ¡Oh! Hora
tan esperada per mi! (Pausa)
¡Quan tardan! Poch se pensa
ab lo qui va á encararse. (mirant y
silenci) Calla... no, no son ells los
que passan per la riera; potser

los noys no l'hauran trovat?
No se com trigan tan..., y que
ó lluny avuy per mi á ca la
Mariona... sembla que va minvant
la vista. ¡calla! se senten sas
petjadas... ¡¡es ell!! ¡¡ell, si, ab
son rostre encare de fera com
lo reconech lladre de carn humana
(Corrent anant á agafar la carrabina.) A falta
de forsas, ab tu confio carrabina
aymada... tu, que has mort tan
francés, afegirás á ta llarga historia
un crim mes. ¡esta cargada! arreconemla
per no dar sospita...
(Se sent com pican) Son ells!

=

Escena III
Joan - Lavré - Fileta y Lluïsa

=

(Lavré de pajés, pero ab bigotis llarch y tipo francés. Al entrar queda mirant la apariencia de la casa.)

=

Joan = Pobre es la casa senyor coronel, pero richs son los cors que l' habitan.

(al sentir coronel queda sorprés.)

Lavré = ¿Coronel, haben dit?

Joan = Si, mi senyor, y per cert que vostre rostre no será desconegut, com els qui que yo n' tenen proba de vostre valentia y

vostre amor - patri

Savré = Lo tenia, pero desenganys que ab ella vareig rebre, perdi l' amor habent malahit mil voltas mil injusticias que mon cor feu. La patria, lo era per cert, alentat solsament per la gloria y l' orgull, vareig fer malesas dignes no d' un heroe, si no d' un vil.

Joan = ¿ Ho compreneu? (ab veu reconcentrada.)

Savré = ¿Si ho comprench? ¡com no! Vareig retirarme de fer armas contra la gent honrada, deixant l' espasa que arnejaba ma cintura, per agafar lo càvech y treballar treballar sempre ab la terra. Malahi

lo traje aquell per cobrirme
del que porto are....

Joan = Que per cert lo deshonreu.

Lavré = ¡ Que!..

Joan = Si senyor coronel, l'home que
com vos ha trossejat la patria
catalana deu fugirne com la
papellona fuig del foch perque
no s' cremi, si: lo vestit que
porteu encare os fa mes cobart
de lo que sou. Recordeuvos
de la jornada del Bruch
que los vostres subordinats baix
lo vostre impuls cometeren mil
atrocitats entrant á saqueig y
á deshonra, Lavré ó dimoni.

¿Teniu present que en el Mas Honrat moriren dos doncells victimas de vostre ira. No teniu present que un toch de campana, os feri lo cor? Lo qui tocá á somatent era yo, miserable, y lo doncells eran los meus fills, coronel. Mireu la destrucció de la vostre obra. (agafant als dos nens y ensenyantlos.) Aquets infants son fruyt d' aquell amor mort, aquets sers infelisos no tenen pares, son fullas caygudas d' un arbre que vos lo destrossareu.—

Quimo = Avi!! (ab por)

Li = Tinch por.... (id.)

Joan = Ja veyeu, si ni coneixentvos los
espanteu, ¿ Que farian si
son cervell comprenguesin que
vos matareu al seus pares...

Lavré = ¿ Figuré yo per ventura qui los
asessina?

Joan = Si, vostres soldats lo ejecutaren
per que vos vilment lo manareu...
¡pero! viva Deu, ya arribat
l'hora de pagar vostre crim,
no á traició sino cara á cara

Lavré = ¿ Que voleu dir? (sorprés.)

Joan = Que vostre vida plena de crims,
no basta vostre remordiment, sino
una venjansa... ¡ Oh! perque
no vingueren á recullirvos

aqui?.. No os coneixen à ca la Mariona, y si vos han donat hospedatje ha sigut per la miseria que tenen, perque ab lo vostre diner viuhen ells.

Larré = Oh prou, y que s'acabi...

Joan = Ja ja ja.. (rihent) Esperenvos ara lo poble sabrá molt prompte qui son vos.. . .

Larré = May, avants la mort...

Joan = La mort prest; pero hans la vergonya, l'escarni y la vostre deshonra.

(Se dirigeixen à la finestra pero ab l' intenció d' agafar la arma. Los nens estan agafats un ab altre ab un cantó

espantat. Lavré s' adelanta pero Joan que ha sigut prest á agafar l'arma la descarrega sobre Lavré matantlo.)

¡Aqui va vostre paga! (descarregant)

Lavró = ¡¡ Malahit!... (mort)

Quirse = ¡Oh! avi! ¿que haben fet?

Joan = Cumplir una venjansa... ay... ay....

=

- Escena Ultima -

Dits y Biel, Pajesos y Gent

=

Biel = (dintre) Aqui! ¡Joan! obriu!

Pajesos = Obriu...

Joan = (obrint lo baldó) Si entran y veuen

lo monstre en peus de la ovella—

Biel= (entrant) ¡Que! ¿que haben fet?

Joan= Lo hi mort no vilment. Es l'asesi ~~de~~ ~~?~~ dels meus fills, es lo renegat que matá al pare d'aquets infelisos—

Biel= ¿Ell? ¿no os enganyeu?

Joan= ¿Si m'enganyo? No Biel... pronte daré conte del meu fet á Deu... sento que m' mancan las forsas...

(cayent á una cadira)

Li= Avi!..

Joan= (agafantlos) Acerqueuvos aprop meu, d' aquet vell que tant (acariciantlo.) ¡pobres angels de Deu! queden orfes... ¿ perque lo criador nos

desempare... Biel...

Biel = Joan...

Joan = A tu te 'l entrego,... y prega aquet vellet hans de morir que 'ls emparis... no 'l abandonis- veniu beseume... (ho fant.) A n' aquell (francès) no n' hi resen de pare-nostres perque vostres prechs no arribaran al cel... siguen bons, queden venjats, y no hen de cumpli cap venjansa..., com pateixo! quina suhor mes freda gela mon front- m' sento la mort... Biel... no 'l abandonis- m juramho...: ——— ——— ———

Biel = Per Deu... (estenent la mà)

Joan = Las paraulas no menten...
ay... ab Deu siau... (mort)

Lileta y Quirse = ¡ Avi ! avi!

Biel = Ha mort minyons (als noys)
Vosaltres ya teniu qui nos
ampara... (al poble) preguem tots,
per l' Avi del mas honrat!...

(Los pagesos se treuhen las barretinas. Las donas s' agenollan. Los noys se descubreixen y miran als morts. Biel te á cada cantó á Quirse y á la Lileta. Las campanas de l' ermita tocan á morts. Cuadro.

=

Fi del drama.

- Nota dels autors -

¿ La present obra es un drama? No: Es solzament un estudi dramatich mes propi per cuento historich que no per desarrollarse ab escena.

Per instancias d'amichs y conegut feren un drama quin obra s'estrená en l' "Esquerra del Ensanxe" refundintlo despres ab l'aparició del tipo de "Labré" quin personatje no sortia á l'estreno. L'execució primera debem fer nostre agrahiment vers á n' els Srs Crespo y Vilagran qui desempenyaren los tipos de Joan y Biel. inmillorables fent de una producció pobre un cuadro que fos aplaudit y acullit per los aplausos que's dignaran atribuhirnos un auditori escullit.

=

/1006389380